

บทคัดย่อโครงการงานวิจัยระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2549 คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนาตำรับผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดที่ประกอบด้วยน้ำมันหอมระเหยจากพืชตระกูลส้ม

ชมพูนุท งามวิไลรัตน และ ณัฐพร คล้ายคลึง

อาจารย์ที่ปรึกษา: อรลักษณ์ แพรัตกุล

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: ฐาปนี หงส์รัตนารกิจ

สาขาเทคโนโลยีเภสัชกรรมและการวิจัยและพัฒนาตัวยา (ร่วม)

จุดประสงค์การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาตำรับผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดที่ประกอบด้วยน้ำมันหอมระเหยจากพืชตระกูลส้มเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ได้แก่ แชมพูสูตร 2-in-1 ชนิดใสและชนิดเหลือง และสบู่เหลว น้ำมันหอมระเหยที่ใช้ในตำรับคือ lime oil (*Citrus aurantifolia* (Christm. et Panz. Swingle) และ orange oil (*Citrus aurantium* var. *amara*) การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งเป็นการศึกษาก่อนการตั้งตำรับโดยใช้ Plackett-Burman design เพื่อศึกษาผลขององค์ประกอบในตำรับต่อคุณลักษณะหลักของผลิตภัณฑ์ และการศึกษาผลของเกลือ (โซเดียมคลอไรด์) ต่อความหนืดของผลิตภัณฑ์ ส่วนที่สอง เป็นการตั้งตำรับโดยอาศัยข้อมูลจากส่วนที่หนึ่ง และทำการประเมินสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่ได้ ได้แก่ สมบัติทางกายภาพ (ความหนืด ความสามารถในการเกิดฟอง ความเป็นกรด-ด่าง ความสามารถในการทำให้เปียก) สมบัติทางเคมี (ความสามารถในการชำระล้าง ชนิดและความเข้มข้นของน้ำมันหอมระเหย) สมบัติทางชีวภาพ (ความสามารถในการต้านเชื้อ) รวมทั้งศึกษาความคงสภาพแบบเร่งโดยนำผลิตภัณฑ์ผ่าน Heating-cooling cycle (5 cycle) หรือเก็บรักษาที่อุณหภูมิห้อง ส่วนที่สาม เป็นการทดสอบความระคายเคืองของผลิตภัณฑ์ต่อผิวหนัง และประเมินความพึงพอใจในอาสาสมัคร ผลการวิจัยได้ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด 3 ชนิด คือ แชมพูสูตร 2-in-1 ชนิดใส แชมพูสูตร 2-in-1 ชนิดเหลือง และสบู่เหลว ที่มีสมบัติผ่านการประเมินที่กำหนด อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาความคงสภาพแบบเร่งพบว่า มีการสูญเสียของน้ำมันหอมระเหยหลังนำผลิตภัณฑ์ผ่าน Heating-cooling cycle ส่วนการประเมินความพึงพอใจจากการใช้จริงในอาสาสมัครพบว่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด, แชมพู, สบู่เหลว, น้ำมันหอมระเหย, พืชตระกูลส้ม

การเตรียมไขขาวผงโดยการทำแห้งแบบพ่นเพื่อใช้ในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

สุพัตรา วิชญ์โมษิต และ จินดา ศรีวัชรพรชัย

อาจารย์ที่ปรึกษา: ศุภิมณ ดันวิเชียร

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: ดุษฎี สุริยพรรณพงศ์,

สาขาเทคโนโลยีเภสัชกรรมและการวิจัยและพัฒนาตัวยา (ร่วม)

จิตติมา มานะกิจ

ฤทธิ์ วัฒนชัยยิ่งเจริญ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการแปรรูปไขขาวสดที่เหลือจากอุตสาหกรรมทำขนมเป็นไขขาวผง และนำมาตั้งตำรับเครื่องสำอางกระชับผิวเพื่อเพิ่มมูลค่าของไขขาวที่เหลือใช้ ผู้วิจัยเตรียมไขขาวผงโดยนำไขขาวสดมาทำแห้งแบบพ่นโดยปรับเปลี่ยนอุณหภูมิลมเข้าระหว่าง 100 - 150 °C แล้วนำไขขาวผงมาประเมินคุณภาพ (ลักษณะภายนอก ร้อยละผลได้ของโปรตีน ความชื้น การปนเปื้อนจุลชีพ และการทดสอบความคงสภาพ) หลังจากนั้นตั้งตำรับสารละลายตัวกลางที่นำมาผสมกับไขขาวผง และนำตำรับสารละลายไปประเมินคุณภาพในด้านความหนืด ความเป็นกรด-ด่าง การปนเปื้อนจุลชีพ การทดสอบความ

คงสภาพ และความพึงพอใจของผู้ใช้ จากผลการทดลองพบว่าอุณหภูมิผสมเข้าที่เหมาะสมที่สุด คือ 150 °C เนื่องจากให้ร้อยละของผลได้ของโปรตีนสูงสุด (ร้อยละ 23.38) ไข่ขาวผงมีลักษณะเป็นผงร่วน และความชื้นไม่สูงมาก หลังจากการทดสอบความคงสภาพ พบว่าไข่ขาวผงมีสมบัติทางกายภาพเคมีไม่เปลี่ยนแปลง มีการปนเปื้อนจุลชีพในระดับต่ำกว่าข้อกำหนดของประกาศกระทรวงสาธารณสุขฉบับที่ 40 พ.ศ. 2548 และผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้พบว่าตำรับที่ดีที่สุด คือ ตำรับที่ประกอบด้วยน้ำ propylene glycol และสารสกัด witch hazel ซึ่งมีความเป็นกรด-ด่างประมาณ 5.5 เนื่องจากมีสมบัติยกกระชับผิวดี

คำสำคัญ: ไข่ขาวผง, การทำแห้งแบบพ่น, ยกกระชับผิว

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดใต้วงแขนที่มีส่วนผสมของมะกรูด

วรรณภา ประเสริฐทรัพย์ และ ธนารักษ์ ธเนศวโรดม

อาจารย์ที่ปรึกษา: สถาพร นิมกุลรัตน์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: ฐาปนี หงส์รัตนารกิจ

สาขาเทคโนโลยีเภสัชกรรมและการวิจัยและพัฒนาตัวยา (ร่วม)

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดและบำรุงผิวใต้วงแขน 2 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ underarm detox mask และ underarm toner โดยมีสารจากมะกรูดเป็นส่วนประกอบสำคัญในการออกฤทธิ์ จากการพัฒนาสูตรตำรับในขั้นต้นเพื่อเลือกองค์ประกอบที่เหมาะสม ผู้วิจัยได้คัดเลือกตำรับ mask จำนวน 4 ตำรับที่มีปริมาณน้ำมันมะกรูด 0.53% และ 1.06% w/w และผงมะกรูด 1.2% และ 2.4% w/w และตำรับ toner จำนวน 3 ตำรับที่มีปริมาณน้ำมันมะกรูด 0.04%, 0.13% และ 0.22% w/v ซึ่งใช้ ethanol 24%, 32% และ 40% w/v ตามลำดับ เพื่อนำมาศึกษาคุณสมบัติในด้านต่าง ๆ รวมทั้งความพึงพอใจของผู้ใช้ ผลการศึกษาพบว่า ตำรับ mask ทุกตำรับมีลักษณะเป็นเพสต์ข้นเหนียว สีเหลืองอ่อน และมีกลิ่นของน้ำมันมะกรูด ส่วนตำรับ toner มีลักษณะเป็นสารละลายค่อนข้างใส ไม่มีสี มีกลิ่นน้ำมันมะกรูดและเมนทอล pH ของตำรับ mask อยู่ในช่วง 3.2 - 3.5 ส่วนของ toner อยู่ในช่วง 4.0 - 4.4 เมื่อนำผลิตภัณฑ์มาหาปริมาณ total acid โดยใช้ potentiometric titration พบว่าตำรับ mask มีค่าอยู่ในช่วง 0.34 - 0.4% ส่วนตำรับ toner อยู่ในช่วง 0.08 - 0.1% ผลการทดสอบความคงสภาพของผลิตภัณฑ์โดยผ่านสภาวะเร่ง พบว่าคุณสมบัติทางกายภาพ pH และปริมาณ total acid เปลี่ยนแปลงไม่มาก ยกเว้นปริมาณ limonene ซึ่งลดลงค่อนข้างมาก โดยในตำรับ toner ลดลงมากกว่าตำรับ mask ผลการทดสอบความระคายเคืองในอาสาสมัครตำรับละ 10 คนโดยวิธี patch test พบว่าไม่มีตำรับใดที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง ผลการทดสอบความพึงพอใจ พบว่าตำรับ mask ที่ผู้ใช้พอใจมากที่สุด คือ ตำรับที่มีปริมาณน้ำมันมะกรูดและผงมะกรูดอย่างละ 1.06% w/w และ 1.2% w/w ตามลำดับ ขณะที่ตำรับ toner ที่ผู้ใช้พอใจมากที่สุด คือ ตำรับที่มีปริมาณ alcohol 32% w/v และน้ำมันมะกรูด 0.15% w/v

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดใต้วงแขน, มะกรูด, mask, toner

การศึกษาปัจจัยในกระบวนการอบแห้งที่มีผลต่อปริมาณสารสำคัญในผลมะระญี่ปุ่น

ระพีพรรณ แสงวัฒนะ และ วรวิทย์ พุ่มหอม

อาจารย์ที่ปรึกษา: จิตติมา มานะกิจ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: วรพรรณ สิทธิถาวร

สาขาเทคโนโลยีเภสัชกรรมและการวิจัยและพัฒนาตัวยา (ร่วม)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยในกระบวนการอบแห้งที่มีผลต่อปริมาณสารสำคัญในผลมะระญี่ปุ่น เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเลือกสภาวะอบแห้งที่เหมาะสมที่จะนำผลมะระญี่ปุ่นไปพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เสริมอาหารต่อไป ปัจจัยที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ คือ อุณหภูมิและระยะเวลาในการอบผลมะระญี่ปุ่นให้แห้งโดยอบด้วยตู้อบ hot air oven จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาปริมาณ total phenolic compound และโปรตีนของมะระญี่ปุ่นอบแห้งเปรียบเทียบกับปริมาณในผลสด พบว่าอุณหภูมิและระยะเวลาที่เหมาะสมที่สุดที่ทำให้ผลมะระญี่ปุ่นแห้งและคงเหลือสารสำคัญอยู่มากที่สุด คือ อุณหภูมิ 50 °C ระยะเวลา 18 ชั่วโมง

โดยมีปริมาณร้อยละของความชื้นเท่ากับ 7.66 ± 0.41 ปริมาณ total phenolic compound เท่ากับ 22.52 mg GAE (mg/100 g ของผลสด) และมีปริมาณโปรตีน 0.47% ต่อผลสด 100 g เปรียบเทียบกับการวิเคราะห์ผลมะระญี่ปุ่นสดมีปริมาณ total phenolic compound 21.47 mg GAE (mg/100 g ของผลสด) และมีปริมาณโปรตีน 0.736% ต่อผลสด 100 g

คำสำคัญ: มะระญี่ปุ่น, *Momordica charantia*, การอบแห้ง, total phenolic compound

การประเมินตำรับน้ำกระสายยาสำหรับใช้เตรียมยาสูตรผสมของ stavudine, lamivudine และ nevirapine ในเด็ก

ฤทธิ์ชัย สุวรรณรัตน์, ปารณ ศรีละมัย และ ศศิธร องอาจ

อาจารย์ที่ปรึกษา: วีระศักดิ์ สามิ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: สุวรรณ วรรัตน์

สาขาเทคโนโลยีเภสัชกรรมและสาขาการวิจัยและพัฒนา (ร่วม)

ชญาณิศ ศรชัยรัชวงศ์

การศึกษานี้เป็นการพัฒนาตำรับน้ำกระสายยาเพื่อใช้เตรียมน้ำแขวนตะกอนสำหรับเด็กที่ประกอบด้วย lamivudine, stavudine และ nevirapine โดยทดลองหา pH และสารช่วยแขวนตะกอนที่เหมาะสมกับตัวยาสำคัญ ซึ่งการทดลองนี้ได้เลือกใช้ carboxymethylcellulose sodium 0.5% w/v และ Carbopol 934 0.25% w/v และปรับ pH ของน้ำกระสายยาให้มีค่าประมาณ 7 การวิเคราะห์โดยใช้เครื่อง high-performance liquid chromatography โดยใช้ C_{18} เป็นวัฏภาคอยู่กับที่และใช้เมทานอลต่อฟอสเฟตบัฟเฟอร์ pH 3.5 เป็นวัฏภาคเคลื่อนที่ โดยใช้เทคนิค gradient elution ซึ่งได้กราฟมาตรฐานเป็นเส้นตรงในช่วง 3.18 – 31.84 $\mu\text{g/mL}$ ($r^2 = 0.9999$) สำหรับ lamivudine, 0.8 – 8.0 $\mu\text{g/mL}$ ($r^2 = 0.9981$) สำหรับ stavudine และ 3.74 – 37.40 $\mu\text{g/mL}$ ($r^2 = 0.9999$) สำหรับ nevirapine ความเข้มข้นต่ำสุดของ lamivudine, stavudine และ nevirapine ที่ตรวจพบ คือ 0.0599, 0.0832 และ 0.8874 $\mu\text{g/mL}$ ตามลำดับ ความแม่นยำของวิธีวิเคราะห์ทั้ง intra-day precision และ inter-day precision มีค่า %RSD น้อยกว่า 5% ความถูกต้องของวิธีวิเคราะห์ทั้ง intra-day accuracy และ inter-day accuracy มีค่า % recovery อยู่ในช่วง 90.87 – 106.25% เมื่อนำมาทดสอบความคงสภาพพบว่าปริมาณ lamivudine, stavudine และ nevirapine ในสูตรตำรับทั้ง 5 สูตร ที่เก็บไว้ที่อุณหภูมิห้อง (25°C) และ 4°C เป็นเวลา 30 วัน มีปริมาณไม่แตกต่างกัน โดยการเก็บไว้ที่อุณหภูมิ 4°C จะทำให้ยามีความคงสภาพมากกว่าที่อุณหภูมิห้อง และสูตรที่ใช้ Carbopol 934 0.25% w/v และสูตรของโรงพยาบาลซึ่งใช้ carboxymethylcellulose sodium 0.25% w/v เป็นสารช่วยแขวนตะกอนเป็นตำรับที่มีลักษณะทางกายภาพและเคมีที่ดี คือ ความหนืดเหมาะสม pH เท่ากับ 7 ค่า sedimentation volume เท่ากับ 1 และค่า redispersibility เท่ากับ 1

คำสำคัญ: stavudine, lamivudine, nevirapine, suspension, pediatric

การวิจัยและพัฒนาสารสกัดจากดอกอัญชันเพื่อทำเป็นผลิตภัณฑ์สำหรับผิวรอบดวงตา

ศศิน แสงทองดี และ ศิริญา โคนจรุณิน

อาจารย์ที่ปรึกษา: นริศ คำแก่น

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: สุภาภรณ์ ปิติพร

สาขาเทคโนโลยีเภสัชกรรมและการวิจัยและพัฒนา (ร่วม)

การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์สำหรับผิวรอบดวงตาจากสารสกัดดอกอัญชันโดยใช้ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระเป็นตัวบ่งชี้ถึงประสิทธิภาพในการชะลอริ้วรอยของผิวหนัง การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นการศึกษาคุณสมบัติในการเป็นสารต้านอนุมูลอิสระของสารสกัดดอกอัญชัน โดยวิธี DPPH method และคำนวณหา %inhibition วิเคราะห์หาปริมาณสารฟีนอลิกและรูตินซึ่งใช้เป็น marker ส่วนที่สองเป็นการตั้งตำรับเจลที่ผสมสารสกัดจากดอกอัญชัน และประเมินคุณภาพตำรับ ได้แก่ ความหนืด ความเป็นกรด-ด่าง สี และกลิ่น ส่วนที่สามเป็นการทดสอบการแพ้ในคน การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ และการทดสอบประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์โดยใช้เครื่องมือ cutometer และ corneometer ในการวัดความยืดหยุ่น และความชุ่มชื้นของ

ผิวแห้ง ตามลำดับ จากการศึกษาพบว่า สารสกัดดอกอัญชันมีคุณสมบัติต้านอนุมูลอิสระค่อนข้างดี ซึ่งมีค่า % inhibition เท่ากับ 65.32% ค่า IC50 เท่ากับ 1.01 mg/mL และมีค่า Gallic acid equivalence (GAE) เท่ากับ 3.78×10^{-3} พบรูตินในสารสกัดและในตำรับเจลปริมาณ 100 กรัม เท่ากับ 98.05 และ 11.39 mg ตามลำดับ ค่า %inhibition ของสารสกัดและตำรับเจล (ที่ความเข้มข้น 0.5 mg/mL) เท่ากับ 34.39% และ 33.65% ตามลำดับ จากการศึกษาประเมินคุณภาพตำรับที่ผสมสารสกัดดอกอัญชัน พบว่ามีความคงสภาพดี เมื่อทดสอบประสิทธิภาพของตำรับในอาสาสมัครพบว่าผิวแห้งมีความชุ่มชื้นและมีความยืดหยุ่นดีขึ้นหลังใช้ผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ: สารสกัดดอกอัญชัน, ฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระ, ตำรับอายุเจล, ปริมาณสารฟีนอลิก, ปริมาณรูติน

ผลของดินสอพองและดินขาวเคโอลินต่อการตั้งตำรับโคลนพอกหน้าผสมน้ำมะนาว

อภิชาติ กระจายเดช

อาจารย์ที่ปรึกษา: นริศ คำแก่น

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: วีระศักดิ์ สามิ, พงศ์พันธ์ ตั้งกิตติวัฒน์

สาขาเทคโนโลยีเภสัชกรรมและการวิจัยและพัฒนาตัวยา (ร่วม)

สุจินดา อมรปิติสุข

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาผลสัดส่วนของดินสอพองและเคโอลินซึ่งมีผลต่อสมบัติของโคลนพอกหน้า เพื่อใช้ในการพัฒนาตำรับโคลนพอกหน้าผสมน้ำมะนาว โดยมีสาร alpha hydroxy acid ในน้ำมะนาวที่มีฤทธิ์ช่วยทำให้ผิวหน้าขาวใส ในการวิจัยนี้พัฒนาตำรับโคลนพอกหน้า 3 สูตร และเปรียบเทียบสมบัติของตำรับก่อนและหลังทดสอบความคงสภาพในหัวข้อลักษณะทางกายภาพภายนอก ทางเคมี และทางชีวภาพ และเลือกตำรับที่ดีที่สุดมาสูตรละ 1 ตำรับ เพื่อทดสอบการแพ้ประสิทธิภาพ และความพึงพอใจในมนุษย์ จากการศึกษาพบว่า สูตรที่ 3 ดินสอพองผสมน้ำมะนาวนั้นไม่มีความคงสภาพเมื่อผ่านสภาวะต่าง ๆ แต่เมื่อเพิ่มสารปรุงแต่งยาซึ่งเป็นสูตรที่ 2 พบว่ามีคงสภาพดีขึ้น และเมื่อเปลี่ยนจากดินสอพองของสูตรที่ 2 มาเป็นเคโอลินในสูตรที่ 1 พบว่าคงสภาพดีเช่นกัน แต่เนื้อตำรับเนียนละเอียดกว่า ความหนืดของทั้งสามสูตรนั้นแปรผันตามสัดส่วนของดินสอพองหรือเคโอลินที่เพิ่มขึ้น ขณะที่ pH ของสูตรที่ 1 มีค่าอยู่ระหว่าง 3 - 4 ซึ่ง AHA สามารถออกฤทธิ์ได้ แต่สูตรที่ 2 และ 3 นั้นมี pH อยู่ระหว่าง 7 - 8 ซึ่ง AHA อาจไม่ออกฤทธิ์ ผลจาก pH ของทั้ง 3 สูตรที่แตกต่างกันทำให้ไม่สามารถหาปริมาณกรดผลไม้ของน้ำมะนาวในตำรับโคลนโดยวิธีการไตเตรชันได้ แต่พบว่าปริมาณ ascorbic acid ของน้ำมะนาวที่ผสมในตำรับนั้นลดลงเมื่อเทียบกับน้ำมะนาวที่เก็บในสภาวะเดียวกัน และจากการทดสอบปริมาณเชื้อ พบว่าทั้ง 3 สูตรมีการปนเปื้อนของเชื้อในตำรับ จากการวิจัยในคนพบว่าอาสาสมัคร 3 รายมีอาการแพ้เมื่อใช้สูตรที่ 3 อย่างไรก็ตามเมื่อใช้โคลนพอกหน้าทั้ง 3 สูตรพบว่าผลการวัดระดับสีผิวมีค่าลดลงขณะที่ความชุ่มชื้นมีค่าเพิ่มขึ้น ส่วนสูตรที่ 1 เป็นเพียงสูตรเดียวที่เม็ดสีเมลานินนั้นไม่มีค่าลดลงเมื่อเทียบระหว่างก่อนและหลังใช้ผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ: โคลนพอกหน้า, น้ำมะนาว, ดินสอพอง, ดินขาวเคโอลิน, kaolin, alpha hydroxy acid

การพัฒนาตำรับผลิตภัณฑ์กันแดดจากสมุนไพรไทย

สิริรักษ์ ปิยะพงษ์ และ โสภา มาลัยพวง

อาจารย์ที่ปรึกษา: ศิริวรรณ อธิคมกุลชัย

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: ศุจินันต์ ตันวิเชียร

สาขาเทคโนโลยีเภสัชกรรมและการวิจัยและพัฒนาตัวยา (ร่วม)

พนิดา วัยมหสุวรรณ

การวิจัยนี้เป็นการพัฒนาตำรับผลิตภัณฑ์กันแดดจากสมุนไพรไทย โดยอาศัยความสามารถในการดูดกลืนแสงช่วงรังสี UV ของสารสกัดเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกสมุนไพรมาใช้เป็นสารหลักในผลิตภัณฑ์กันแดด ในการวิจัยนี้เลือกใช้สมุนไพรเปราะหอมและกาวผึ้ง และนำมาเตรียมเป็นผลิตภัณฑ์กันแดดในรูปครีม oil-in-water และประเมินประสิทธิภาพของตำรับในการป้องกันแสงแดดโดยการนำไปวัดค่า SPF จากผลการวิจัยพบว่าตำรับที่คงสภาพ และมีลักษณะทางกายภาพที่ดีที่สุด คือ ตำรับที่ผสมน้ำมันหอมระเหยเปราะหอม 7% วัดค่า SPF ได้ 5.76 คิดเป็นค่า SPF 0.67 หน่วยต่อน้ำมันหอมระเหยเปราะหอม 1% แต่ข้อเสียของตำรับนี้ คือ มีกลิ่นของสมุนไพรแรงมาก ส่วนตำรับที่ผสมสารสกัดกาวผึ้งเกิดความไม่คงสภาพเมื่อใช้ครีมพื้น

เหมือนกับตำรับที่ผสมน้ำมันหอมระเหยเปราะหอม จึงควรปรับปรุงพัฒนาสูตรตำรับให้ดีขึ้นต่อไป เพราะนอกจากสารสกัดจากสมุนไพรทั้งสองชนิดนี้จะสามารถดูดกลืนรังสี UVB ได้แล้ว ยังมีคุณสมบัติในการยับยั้งเชื้อแบคทีเรียและต้านเชื้อรา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเป็นตำรับเครื่องสำอางต่อไป

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์ป้องกันแสงแดด, สมุนไพรไทย, เปราะหอม, กาวผึ้ง

การหาสมุนไพรไทยที่มีฤทธิ์ยับยั้งเชื้อไวรัสเริม

ณัฐศิริ เอี้ยวบุญญานุกฤษ และ ดุชนิ อัญชัญศรีชาติ

อาจารย์ที่ปรึกษา: ศิริวรรณ อธิคมกุลชัย

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: ชัชชัย สีสาวิทยานนท์

สาขาเทคโนโลยีเภสัชกรรมและการวิจัยและการพัฒนาด้วยยา (ร่วม)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาฤทธิ์ต้านเชื้อไวรัสเริม (herpes simplex virus; HSV) type 1 (HSV-1) และ type 2 (HSV-2) ของสมุนไพรไทย 6 ชนิด ได้แก่ ผักคราดหัวแหวน พนมสวรรค์ อนุโลก เขยตาย Sample 1 และ *Mallotus* sp. โดยทำการตรวจสอบฤทธิ์ด้วยวิธี plaque reduction assay ซึ่งทดสอบ 2 แบบ คือ inactivation และ post-treatment จากการศึกษาพบว่า มีสารสกัดทั้งหมด 12 ชนิดจาก 36 ชนิดที่มีฤทธิ์ในการต้านทั้ง HSV-1 และ HSV-2 ใน inactivation treatment ส่วนการตรวจสอบฤทธิ์ต้าน HSV-1 และ HSV-2 ใน post-treatment นั้น ไม่พบว่ามีสารสกัดชนิดใดที่สามารถออกฤทธิ์ได้ ในการประเมินประสิทธิภาพของสารสกัดนั้น ผู้วิจัยคำนึงถึงประโยชน์ในการนำไปใช้ จึงได้ทำการทดสอบความเป็นพิษต่อเซลล์ด้วยวิธี brine shrimp test ด้วย ซึ่งพบว่าสารสกัดจากใบ *Mallotus* sp. ซึ่งสกัดด้วย dichloromethane ไม่มีความเป็นพิษต่อเซลล์ และสามารถต้านฤทธิ์ทั้ง HSV-1 และ HSV-2 ได้ที่ความเข้มข้นต่ำ (12.5 µg/mL) ผู้วิจัยจึงนำมาศึกษาต่อโดยการแยก fraction และรอการตรวจสอบฤทธิ์ต้าน HSV-1 และ HSV-2 อีกครั้งหนึ่ง

คำสำคัญ: anti-herpes simplex virus activity, plaque reduction assay, brine shrimp test, Thai medicinal plants

ลายพิมพ์ดีเอ็นเอของพืชสกุลสะระแหน่

ดำริ เพชรชื่นสกุล และ สิริประภา อภาอดุล

อาจารย์ที่ปรึกษา: วรพรรณ สิทธิถาวร

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: กาญจนา สาธุกุล

สาขาเทคโนโลยีเภสัชกรรมและการวิจัยและการพัฒนาด้วยยา (ร่วม)

การพิสูจน์เอกลักษณ์ระดับโมเลกุลโดยการวิเคราะห์ลำดับนิวคลีโอไทด์ของ ribosomal RNA gene บริเวณ Internal Transcribed Spacer1 (ITS1), 5.8S และ Internal Transcribed Spacer2 (ITS2) ของพืชสกุลสะระแหน่ 4 สายพันธุ์ที่มีการใช้ในเภสัชภัณฑ์และการปรุงแต่งอาหาร พบว่าสะระแหน่สวน (*Mentha cordifolia* Opiz ex Fresen) มีจำนวนนิวคลีโอไทด์ 623 bp ในขณะที่สะระแหน่ญี่ปุ่น (*Mentha arvensis* L. var. *piperascens*) สเปร์มินต์ (*Mentha spicata* L.) และสะระแหน่ฝรั่ง (*Mentha* sp.) มีจำนวนนิวคลีโอไทด์ 622 bp และเมื่อเปรียบเทียบลำดับนิวคลีโอไทด์ของสะระแหน่ทั้ง 4 สายพันธุ์ พบว่ามีการเกิดการแทนที่ของเบส (substitution) การเพิ่มขึ้นของนิวคลีโอไทด์ (insertion) และการลดลงของนิวคลีโอไทด์ (deletion) หลายตำแหน่งในบริเวณ ITS1 และ ITS2 การวิเคราะห์หาตำแหน่งที่เอนไซม์ตัดจำเพาะสามารถตัดดีเอ็นเอแล้วสามารถจำแนกสะระแหน่แต่ละสายพันธุ์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ พบว่าการใช้เอนไซม์ *Bst*DSI, *Dsa*I, *Bs*ml, *Mva*1269I, *Bsa*MI, *Asp*HI, *Bbv*12I, *Alw*21I และ *Bs*iHKA1 สามารถใช้จำแนกสะระแหน่สวน ออกจากสะระแหน่ญี่ปุ่น สเปร์มินต์ และสะระแหน่ฝรั่งได้

คำสำคัญ: ลายพิมพ์ดีเอ็นเอ, สะระแหน่, พีซีอาร์, ไอทีเอส

การติดตามระดับซีรัมครีเอตินีนและโพแทสเซียมในเลือดของผู้ป่วยที่ได้รับยากลุ่ม ACEI และ/หรือ ARB: กรณีศึกษาผู้ป่วยไตเรื้อรังและผู้ป่วยเบาหวาน

ภิรนันท์ แดงรัตน์โสภณ และ ชิตารักษ์ อลิสนันท์

อาจารย์ที่ปรึกษา: มยุรี ตั้งเกียรติกำจาย

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: รอ.ทวีศักดิ์ โภไคยวนิชกุล

สาขาเภสัชกรรมคลินิกและเภสัชกรรมสังคม

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงบรรยายชนิดย้อนหลังเพื่อศึกษาการเกิดอาการไม่พึงประสงค์ ภาวะไตวายเฉียบพลันและภาวะโพแทสเซียมในเลือดสูงในผู้ป่วยไตเรื้อรังและผู้ป่วยเบาหวานที่ใช้อยากลุ่ม ACEI และ/หรือ ARB โดยการติดตามจากระดับซีรัมครีเอตินีนและระดับโพแทสเซียมในเลือด เพื่อเป็นแนวทางพิจารณาเลือกใช้ยาและป้องกันการเกิดอาการไม่พึงประสงค์จากการใช้ยากลุ่ม ACEI และ/หรือ ARB โดยเก็บข้อมูลจากเวชระเบียนผู้ป่วยนอกของกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังย้อนหลัง 6 ปี และผู้ป่วยเบาหวานย้อนหลัง 3 ปี คัดเลือกผู้ป่วยเข้าการศึกษาเมื่อผู้ป่วยเริ่มใช้ยากลุ่ม ACEI และ/หรือ ARB ภายหลังได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคไตเรื้อรังหรือโรคเบาหวานและเริ่มใช้ยา ณ โรงพยาบาลศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพฯ

จากกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยทั้งหมด 115 ราย พบว่า มีผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังจำนวน 21 รายและเบาหวาน 94 ราย ในจำนวนนี้มีจำนวนครั้งของการใช้ยากลุ่ม ACEI และ/หรือ ARB ทั้งหมด 177 ครั้ง โดยแบ่งเป็นผู้ป่วยไตเรื้อรังจำนวน 28 ครั้ง และผู้ป่วยเบาหวานจำนวน 149 ครั้ง มีการติดตามระดับซีรัมครีเอตินีนและระดับโพแทสเซียมในเลือดของผู้ป่วยไตเรื้อรังทุกราย ส่วนผู้ป่วยเบาหวานมีการติดตามระดับซีรัมครีเอตินีนทุกรายและมีการติดตามระดับโพแทสเซียมในเลือด 75 ราย (ร้อยละ 79.8) พบการเกิดภาวะซีรัมครีเอตินีนสูงเฉียบพลันในผู้ป่วยไตเรื้อรังจำนวน 4 ครั้ง (ร้อยละ 14.3) และผู้ป่วยเบาหวานจำนวน 5 ครั้ง (ร้อยละ 3.4) จากการประเมิน Naranjo's algorithm พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับ possible (6 ครั้ง) นอกจากนี้ มีการเกิดภาวะไตวายเฉียบพลันในตัวอย่างโรคไตเรื้อรัง 1 ครั้ง (ร้อยละ 3.6) และกลุ่มโรคเบาหวาน 1 ครั้ง (ร้อยละ 0.7) สำหรับกลุ่มผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่เป็นผู้สูงอายุ (อายุ > 65 ปี) และมีระดับซีรัมครีเอตินีนพื้นฐาน ≥ 1.4 mg/dl พบว่ามีระดับซีรัมครีเอตินีนสูงขึ้นจากการใช้ยากลุ่ม ACEI และ/หรือ ARB มากกว่าตัวอย่างที่ไม่มีลักษณะดังกล่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) พบภาวะโพแทสเซียมในเลือดสูงในผู้ป่วยไตเรื้อรังจำนวน 5 ครั้ง (ร้อยละ 17.9) และในกลุ่มตัวอย่างผู้ป่วยเบาหวานจำนวน 12 ครั้ง (ร้อยละ 8.1) จากการประเมิน Naranjo's algorithm พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับระดับ possible (14 ครั้ง) ดังนั้น เพื่อป้องกันการเกิดภาวะไตวายเฉียบพลันหรือการเสื่อมของไตจากการใช้ยา ในผู้ป่วยที่ได้รับยากลุ่ม ACEI และ/หรือ ARB ควรติดตามระดับซีรัมครีเอตินีนตามแนวทางที่สมาคมโรคไตแห่งประเทศไทยแนะนำไว้ และเพิ่มความระมัดระวังในผู้ป่วยที่มีลักษณะเป็นโรคไตเรื้อรัง เป็นผู้สูงอายุ (อายุ > 65 ปี) และระดับซีรัมครีเอตินีนพื้นฐาน ≥ 1.4 mg/dl และควรติดตามระดับโพแทสเซียมในเลือดเพื่อป้องกันภาวะโพแทสเซียมในเลือดสูง

คำสำคัญ: ภาวะไตวายเฉียบพลัน, ภาวะโพแทสเซียมในเลือดสูง, ระดับซีรัมครีเอตินีน, ACEI, ARB

ความรู้และพฤติกรรมของผู้ปกครองในการให้น้ำทางปากแก่ผู้ป่วยเด็ก

จิรพรรณ แก้วชื่นชัย, นาดยา อนุสรณ์สุวรรณ และ พิสนห์ แสงแจ่ม

อาจารย์ที่ปรึกษา: พนารัตน์ แสงแจ่ม

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: ศิตาพร ยังกง

สาขาเภสัชกรรมคลินิกและเภสัชกรรมสังคม

การศึกษาเชิงพรรณานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และพฤติกรรมของผู้ปกครองในการให้น้ำทางปากแก่ผู้ป่วยเด็ก และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การดูแลเด็ก จำนวนเด็กที่ดูแล เป็นต้น ต่อความรู้และพฤติกรรมของผู้ปกครองในการให้น้ำทางปากแก่ผู้ป่วยเด็ก รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างความรู้และพฤติกรรมของผู้ปกครองในการให้น้ำทางปากแก่ผู้ป่วยเด็ก โดยการสัมภาษณ์ร่วมกับการใช้แบบสอบถามและภาพแสดงอุปกรณ์ตัวยามาตรฐานในผู้ปกครองที่อาศัย ณ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดนครนายก จำนวน 146 คน ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2549 ถึงเดือนตุลาคม 2549 ผลการศึกษาพบว่า คะแนนความรู้เฉลี่ยเท่ากับ 20.18 ± 4.25 คะแนน (คะแนนเต็ม 30 คะแนน) และคะแนนพฤติกรรม

เฉลี่ยเท่ากับ 10.92 ± 1.97 คะแนน (คะแนนเต็ม 15 คะแนน) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีความรู้น้อยในประเด็นของการใช้อุปกรณ์ในการตรวจยาโดยเฉพาะอุปกรณ์ที่มีขีดบอกปริมาตรไม่ชัดเจน เช่น ช้อนชา หลอดหยด เป็นต้น การกลบกรวมของยาโดยการผสมยาน้ำกับเครื่องดื่มชนิดต่าง ๆ และการให้ยาปฏิชีวนะผงแห้ง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมประเด็นต่าง ๆ ยกเว้นพฤติกรรมการใช้กระบอกฉีดยาในการป้อนยาผู้ป่วยเด็ก การใช้อุปกรณ์อื่น ๆ ที่นอกเหนือจากที่แพทย์จ่ายให้ในการป้อนยา และประเด็นของยาปฏิชีวนะผงแห้ง ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความรู้และพฤติกรรมของผู้ปกครองในการให้น้ำทางปากแก่ผู้ป่วยเด็ก พบว่าเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ของผู้ปกครองในการดูแลเด็ก ไม่สัมพันธ์กับความรู้และพฤติกรรมของผู้ปกครอง อย่างไรก็ตาม ความรู้ที่เคยได้รับจากเภสัชกรและ/หรือบุคลากรทางการแพทย์ มีความสัมพันธ์กับความรู้ของผู้ปกครองในการให้ยาแบบน้ำทางปากแก่ผู้ป่วยเด็กอย่างมีนัยสำคัญ ($P = 0.014$) แต่ไม่สัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้ปกครองในการให้ยาแบบน้ำทางปากแก่ผู้ป่วยเด็ก ($P = 0.123$) นอกจากนี้ ยังพบว่าความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้ปกครองในการให้ยาแบบน้ำทางปากแก่ผู้ป่วยเด็กเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ ($r = 0.539, P = 0.01$)

คำสำคัญ: การให้น้ำทางปาก, เด็ก, ความรู้, พฤติกรรม, ผู้ปกครอง

ปัญหาการใช้ยาเกินความจำเป็นในผู้ป่วยโรคปวดศีรษะไมเกรน

ฉวีวรรณ จันทร์บาง, สาธิตา ต้นสกุลชัยสันติ และ เพ็ญภา ชีระธนานนท์

อาจารย์ที่ปรึกษา: ธนรัตน์ สรวลเสน่ห์

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: ท้ายชนก ศิริวิโรจนกุล

สาขาเภสัชกรรมคลินิกและเภสัชกรรมสังคม

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความถี่ ชนิดยาบรรเทาอาการปวดศีรษะที่อาจเป็นสาเหตุของอาการไมเกรน และข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัญหาการใช้ยาเกินความจำเป็นในผู้ป่วยโรคปวดศีรษะไมเกรน รูปแบบของการวิจัยเป็นแบบภาคตัดขวาง โดยกลุ่มประชากรที่ศึกษาเป็นผู้ป่วยโรคปวดศีรษะไมเกรนที่เข้ารับการรักษา ที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลศูนย์การแพทย์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ระหว่างวันที่ 7 กันยายน 2549 ถึงวันที่ 22 ธันวาคม 2549 เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ป่วยถึงอาการปวดศีรษะไมเกรน การใช้ยาบรรเทาอาการปวดศีรษะ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้ยาเกินความจำเป็น และประเมินปัญหาการใช้ยาเกินความจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า มีผู้ป่วยที่เข้าร่วมการวิจัยจำนวน 37 คน โดยมีผู้ป่วย 13 คน (ร้อยละ 35.13) ที่มีปัญหาการใช้ยาเกินความจำเป็น โดยเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 46.46 ± 13.24 ปี ผู้ป่วยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 53.85) มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มีอาชีพแม่บ้าน (ร้อยละ 38.46) มีความถี่ของอาการปวดศีรษะไมเกรนประมาณ 20 ครั้งต่อเดือน (ร้อยละ 53.85) ความรุนแรงในการปวดศีรษะไมเกรนระดับปานกลาง (ร้อยละ 61.54) ร้อยละ 84.61 ของผู้ป่วยที่เกิดอาการปวดศีรษะจากการใช้ยาเกินจำเป็นได้รับการรักษาไมเกรนแบบป้องกัน โดยยาที่ผู้ป่วยได้รับมากที่สุด คือ amitriptyline (ร้อยละ 84.61) ส่วนยาที่เป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้ป่วยเกิดปัญหาการใช้ยาเกินความจำเป็นมากที่สุด คือ acetaminophen (ร้อยละ 69.23)

คำสำคัญ: ไมเกรน, ความถี่, การใช้ยาเกินความจำเป็น, อาการปวดศีรษะเกิดจากการใช้ยาเกินจำเป็น

การศึกษาความต้องการใช้แชมพูผสมน้ำมันมะกรูดที่ผลิตโดยคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ณัชปณิดา ทองศิริกุล, ฐาปณี เชาวลิต และ อารีรักษ์ อาสาเสนีย์

อาจารย์ที่ปรึกษา: สดภาพร นิ่มกุลรัตน์
สาขาเภสัชกรรมคลินิกและเภสัชกรรมสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษารวม: ศิตาพร ยังกง
เบญจพร กิ่งรุ่งเพชร

การวิจัยนี้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ช่วง โดยช่วงแรกมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาส่วนแบ่งทางการตลาดของแชมพู พฤติกรรมการซื้อ และส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อความต้องการซื้อแชมพูของนิสิตที่อาศัยอยู่ในหอพักมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามนิสิตจำนวน 350 คน ผลการศึกษาพบว่า ซัลซัลเป็นตราสินค้าที่มีผู้เลือกซื้อมากที่สุดโดยคิดเป็นร้อยละ 18.3 และพบว่าร้อยละ 50.9 ของกลุ่มตัวอย่างจะซื้อแชมพูเดือนละ 1 ครั้ง โดยค่าใช้จ่ายต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างในการซื้อแชมพูเฉลี่ยเป็นเงิน 153.80 บาทต่อคน พบว่าคุณภาพของผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยสำคัญอันดับหนึ่ง ในการตัดสินใจเลือกตราสินค้า นอกจากนี้พบว่าเพศและรายได้ไม่มีผลต่อความสนใจในการซื้อแชมพูผสมน้ำมันมะกรูดที่ผลิตโดยคณะเภสัชศาสตร์ แต่นิสิตของคณะเภสัชศาสตร์เองมีความสนใจซื้อน้อยกว่านิสิตคณะอื่น ส่วนการศึกษาช่วงที่สอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อแชมพูผสมน้ำมันมะกรูดทั้งชนิดใสและชนิดครีมที่ผลิตโดยคณะเภสัชศาสตร์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามนิสิตจำนวน 20 คน หลังจากที่ใช้กลุ่มตัวอย่างได้ทดลองใช้แชมพูแล้ว ผลการศึกษาพบว่าอาสาสมัครมีความพึงพอใจต่อลักษณะสีของแชมพูชนิดครีมมากกว่าชนิดใส แต่พึงพอใจต่อความหนืดของแชมพูชนิดใสมากกว่าชนิดครีม ส่วนกลิ่นของแชมพูทั้งสองชนิดยังไม่เป็นที่พึงพอใจ ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 65.0 ยังไม่แน่ใจที่จะซื้อแชมพูที่ได้ทดลองใช้

คำสำคัญ: แชมพู, น้ำมันมะกรูด, ส่วนประสมการตลาด

การศึกษาประสิทธิภาพในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษของเภสัชกรที่ทำงานในร้านยา ในเขตพื้นที่ธุรกิจของกรุงเทพมหานคร

ภาณุ คำว่าพงศ์ไพฑูรย์ และ เมธาวี เจริญกิจ

อาจารย์ที่ปรึกษา: เจริญ ตริศักดิ์
สาขาเภสัชกรรมคลินิกและเภสัชกรรมสังคม

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการณ์ปัจจุบันของประสิทธิภาพและความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษของเภสัชกรที่ทำงานในร้านยา ที่ให้บริการแก่ชาวต่างชาติ และเพื่อสำรวจความต้องการของเภสัชกรเกี่ยวกับสิ่งช่วยเพิ่มความความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษในร้านยา กลุ่มตัวอย่างคือ เภสัชกรที่ประจำอยู่ในร้านยาที่ได้รับการจดทะเบียนโดยกองควบคุมยา สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ในเขตพื้นที่ธุรกิจ จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 10 เขต คือ ย่านปทุมวัน ย่านสีลม ย่านสาทร ย่านนาเนา ย่านเพลินจิต ย่านชิดลม ย่านอโศก ย่านรัชดา ย่านลุมพินี และย่านพร้อมพงษ์ รวมจำนวน 20 คน จากร้านยา 20 ร้าน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ (purposive sampling) โดยเลือกร้านยาและเภสัชกรที่มีคุณสมบัติเหมาะสม เข้าข่ายตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยในแต่ละย่านธุรกิจจะทำการสำรวจประสิทธิภาพในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษของเภสัชกรจำนวน 2 ร้าน แบ่งเป็น ร้านยาเดี่ยว 1 ร้าน และ ร้านยาเอกสิทธิ์หรือร้านยาลูกโซ่อีก 1 ร้าน รวมทั้งหมด 10 ย่านธุรกิจ คิดเป็นจำนวน 20 ร้าน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลจากเภสัชกรที่ทำงานประจำในร้านยา และแบบประเมินที่ได้จากผู้ประเมินที่ทำการติดต่อซื้อยา แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษาพบว่า สภาพการณ์ปัจจุบันของประสิทธิภาพ และความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษของเภสัชกร อยู่ในระดับพอใช้ถึงดี ส่วนแนวทางที่เภสัชกรใช้แก้ปัญหาเมื่อพบว่าสื่อสารกับลูกค้าชาวต่างชาติไม่รู้เรื่อง ส่วนใหญ่ใช้วิธีเขียน ภาษาอังกฤษใส่กระดาษ (ร้อยละ 75) รองลงมา คือ ใช้ภาษามือ-ท่าทางประกอบเพื่อสื่อสารแทนคำพูด (ร้อยละ 60) และอ่าน leaflet ภาษาอังกฤษที่แนบมากับกล่องยา (ร้อยละ 55) สำหรับวิธีที่เภสัชกรใช้ในการเพิ่มความสามารถในการสื่อสารด้วย ภาษาอังกฤษคือ การฝึกสนทนากับลูกค้าที่มาซื้อยา (ร้อยละ 85) รองลงมา คือ ดูภาพยนตร์ ฟังเพลง หรืออ่านหนังสือที่เป็น ภาษาอังกฤษเป็นประจำ (ร้อยละ 65) นอกจากนี้ ปัญหาหลักในการให้บริการผู้ป่วยชาวต่างชาติ คือ ปัญหาเรื่องสำเนียง ภาษาอังกฤษที่พูดโดยชาวต่างชาติที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก เช่น ชาวญี่ปุ่น เกาหลี ฝรั่งเศส เป็นต้น ซึ่งมักมี สำเนียงที่ยากต่อการเข้าใจ เภสัชกรส่วนใหญ่ต้องการสิ่งช่วยเหลือ เช่น คู่มือรวบรวมคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้บ่อยในร้านยา หลักสูตรภาษาอังกฤษระยะสั้นเพื่อการสื่อสารในร้านยา และหนังสือคู่มือการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษสำหรับเภสัชกร ตามลำดับ นอกจากนี้ พบว่าความมั่นใจส่วนตัวของเภสัชกรในการให้บริการผู้ป่วยชาวต่างชาติด้วยภาษาอังกฤษ มีความสอดคล้องกับ ความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษที่ประเมินได้จริง กล่าวโดยสรุป เภสัชกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถสื่อสารกับ ผู้ป่วยชาวต่างชาติได้ โดยสามารถเข้าใจคำพูดหรือความหมายของผู้ป่วย สามารถซักประวัติ รวมทั้งให้คำแนะนำในการใช้ยาแก่ ผู้ป่วยได้ และคู่มือรวบรวมคำศัพท์ที่จำเป็นในร้านยาเป็นสิ่งที่เภสัชกรต้องการมากที่สุด เพื่อเพิ่มความสามารถในการสื่อสาร

คำสำคัญ: การสื่อสาร, ภาษาอังกฤษ, ผู้ป่วยชาวต่างชาติ

การปฏิบัติตามมาตรฐานบริการเภสัชกรรมของโรงพยาบาลชุมชนในสังกัดสำนักงาน ปลัดกระทรวงสาธารณสุขที่ผ่านการประเมินการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาลชั้นที่ 1

กฤษณ วรพงศธร, จักรกฤษ พันธ์โยธี, สมชาย ชลศรานนท์ และ กุลิสรา แจ้งขำ

อาจารย์ที่ปรึกษา: พรรณนิภา ออกนิษฐาภิชาติ
สาขาเภสัชกรรมคลินิกและเภสัชกรรมสังคม

โรงพยาบาลชุมชนในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขส่วนใหญ่ยังไม่ผ่านการรับรองกระบวนการพัฒนาและรับรอง คุณภาพโรงพยาบาล (Hospital Accreditation; HA) ในขณะที่ประชาชนมีความคาดหวังบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพและได้ มาตรฐาน ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเชิงสำรวจเกี่ยวกับการประเมินตนเองของฝ่ายเภสัชกรรมโรงพยาบาลชุมชนในสังกัดสำนักงาน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในการปฏิบัติตามมาตรฐานบริการเภสัชกรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ HA เพื่อทราบข้อมูลและปัญหา/ อุปสรรคในการปฏิบัติตามมาตรฐานดังกล่าว ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงพยาบาลชุมชนในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง สาธารณสุขที่ผ่านการประเมินการพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาลชั้นที่ 1 ทั่วประเทศ จำนวนทั้งหมด 416 แห่ง โดยใช้ แบบสำรวจข้อมูลที่ดัดแปลงจากคู่มือวางแผนพัฒนาตามมาตรฐาน HA และข้อกำหนดมาตรฐานบริการเภสัชกรรม (PHA) รวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 12 ธันวาคม 2549 และวันที่ 5 มกราคม 2550 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษา พบว่า โรงพยาบาลส่วนใหญ่ยังต้องปรับปรุงการปฏิบัติตามมาตรฐานบริการเภสัชกรรมโดยเฉพาะมาตรฐานด้านนโยบายและวิธี ปฏิบัติ (PHA 5) และมาตรฐานด้านกิจกรรมพัฒนาคุณภาพ (PHA 9) ปัญหาหรืออุปสรรคสำคัญในการดำเนินงานตามมาตรฐาน บริการเภสัชกรรม 3 ลำดับแรก คือ ขาดความต่อเนื่องของการปฏิบัติงาน (ร้อยละ 21.3) ขาดแคลนบุคลากร (ร้อยละ 20.8) และ ขาดการประสานงานที่ดีทั้งในและนอกฝ่าย รวมทั้งกับโรงพยาบาลอื่น (ร้อยละ 15.4)

คำสำคัญ: การพัฒนาและรับรองคุณภาพโรงพยาบาล, มาตรฐานบริการเภสัชกรรม

พฤติกรรมการณ์ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ศูนย์องครักษ์ ปีการศึกษา 2549

เกรียงไกร สิริรัตน์ตระกูล, ราชิต จันท์ตะตะ, กิตติวัฒน์ กุลวิจิตรรังสี และ พีรภัทร ทองวล

อาจารย์ที่ปรึกษา: พรรณนิภา อภิษฐาภิชาติ
สาขาเภสัชกรรมคลินิกและเภสัชกรรมสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: เบญจพร กิ่งรุ่งเพชร

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาพฤติกรรมการณ์ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา
คือ นิสิตระดับปริญญาตรี ในภาคการศึกษาที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2549 ซึ่งศึกษาที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ศูนย์องครักษ์
จำนวน 321 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นจากการทบทวน
วรรณกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (ความถี่และร้อยละ) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS version 14.0 และ
Microsoft Office Excel 2003 ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 17.1 ของกลุ่มตัวอย่างสูบบุหรี่ และนิสิตมากกว่าครึ่งหนึ่งดื่มเครื่องดื่ม
ที่มีแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 59.8) สาเหตุที่ทำให้สูบบุหรี่มากที่สุด คือ ความเครียด (ร้อยละ 32.1) ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่
ขณะที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (ร้อยละ 89.1) สาเหตุส่วนใหญ่ที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ คือ ต้องการเข้าสังคม (ร้อยละ
43.4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษาที่พบว่านิสิตเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ศูนย์องครักษ์ มี
พฤติกรรมการณ์ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ไปใช้ในการกำหนดนโยบายเพื่อควบคุมการสูบบุหรี่และการ
ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ต่อไป

คำสำคัญ: พฤติกรรมการณ์ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์, พฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่

การพัฒนาคุณภาพด้านความสะอาดและความปลอดภัยของอาหารที่จำหน่าย ในโรงอาหารหอพักนิสิตและโรงอาหารอาคารสโมสร ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ- องครักษ์

ปราณี เหล็กดี, นฤมล จันทรมาพิทักษ์, วราภรณ์ บุญเขียน และ วีระยุทธ นิมสสาย

อาจารย์ที่ปรึกษา: พรรณนิภา อภิษฐาภิชาติ
สาขาเภสัชกรรมคลินิกและเภสัชกรรมสังคม

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: ชญานิศ ศรชัยชวีวงศ์

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพด้านความสะอาดและความปลอดภัยของอาหารที่จำหน่ายในอาคารโรงอาหาร
หอพักนิสิตและโรงอาหารอาคารสโมสรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ศูนย์องครักษ์ รูปแบบการศึกษาเป็นการทดลอง โดย
ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสุขาภิบาลอาหาร ความสะอาดและความปลอดภัยของอาหารแก่ผู้ประกอบการแผงลอยจำหน่ายอาหาร
จำนวน 26 แห่ง แล้วติดตามความสะอาดและความปลอดภัยของอาหารด้วยการตรวจเชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรียในอาหารปรุงสุก
ภาชนะสัมผัสอาหาร และมือผู้ปรุงอาหาร รวมทั้งการตรวจสอบปนเปื้อนในอาหารสดของแผงลอยทุกแห่ง แห่งละ 3 ครั้ง ระหว่าง
เดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2549 ผลการศึกษาพบว่า อาหารสะอาดและปลอดภัยมากขึ้นในการตรวจเชื้อ
โคลิฟอร์มแบคทีเรียในตัวอย่างทั้งหมด 684 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นอาหารปรุงสุก ภาชนะสัมผัสอาหาร และมือผู้ปรุงอาหารจำนวน 331,
215 และ 138 ตัวอย่าง ตามลำดับ ร้อยละ 38.5 ของแผงลอยพัฒนาความสะอาดเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบความสะอาดระหว่าง
อาหารปรุงสุก ภาชนะสัมผัสอาหาร และมือผู้ปรุงอาหาร พบว่าภาชนะสัมผัสอาหารมีความสะอาดมากที่สุด (ร้อยละ 48.4) แต่มือ
ผู้ปรุงอาหารมีความสะอาดน้อยที่สุด (ร้อยละ 11.6) เมื่อเปรียบเทียบความสะอาดของอาหารแต่ละประเภทพบว่าอาหารประเภท
ตุ๋นมีความสะอาดมากที่สุด (ร้อยละ 52.6) ในขณะที่อาหารประเภทลวกมีความสะอาดน้อยที่สุด (ร้อยละ 9.5) ในด้านภาชนะ
สัมผัสอาหารพบว่าไม้จิ้มและถุงพลาสติกใส่น้ำแข็งมีความสะอาดมากที่สุด (ร้อยละ 100.0) ส่วนตะเกียบไม่มีความสะอาดน้อย
ที่สุด (ร้อยละ 0) นอกจากนี้ ผลการตรวจสอบปนเปื้อนในอาหารสดจำนวนทั้งหมด 63 ตัวอย่าง พบสารฟอร์มาลินในหมึกดอง

(ร้อยละ 44.4) สารกันราในหน่อไม้ดอง (ร้อยละ 20.0) และสารบอแรกซ์ในกุนเชียง (ร้อยละ 6.5) แต่ไม่พบสารฟอกขาวในตัวอย่างอาหาร ส่วนผลการทดสอบความรู้ของผู้ประกอบการพบว่าผู้ประกอบการทุกคนมีความรู้ด้านการสุขาภิบาลอาหาร ความสะอาดและความปลอดภัยของอาหารระดับดีมาก (คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป) ในขณะที่ผู้ประกอบการบางรายไม่มีความรู้เกี่ยวกับสารปนเปื้อนในอาหารและการเลือกซื้ออาหารแปรรูป จากผลการศึกษาดังกล่าว จึงเสนอให้มีมาตรการในการดูแลความสะอาดและความปลอดภัยของอาหาร ผู้ปรุงอาหารต้องล้างมือให้สะอาดหลังจากเข้าห้องน้ำและก่อนปรุงอาหารรวมทั้งเช็ดมือด้วยผ้าสะอาดทุกครั้ง รวมทั้งเปลี่ยนจากตะเกียบไม้เป็นตะเกียบพลาสติก นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยควรจัดการอบรมเกี่ยวกับการสุขาภิบาลอาหาร ความสะอาดและความปลอดภัยของอาหารให้แก่ผู้ประกอบการทุก 6 เดือน

คำสำคัญ: อาหารสะอาด, อาหารปลอดภัย

ความต้องการของผู้ป่วยโรคเบาหวานต่อการให้คำปรึกษาโดยเภสัชกร ณ โรงพยาบาลองค์กรักษ์

เมธี พรศิริเลิศกิจ และ พันธุ์เทพ ธิโรโสภณ

อาจารย์ที่ปรึกษา: เบญจพร กิ่งรุ่งเพชร

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: อภิชญา ชนะวงศ์

สาขาเภสัชกรรมคลินิกและเภสัชกรรมสังคม

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (survey study) แบบตัดขวาง (cross-sectional design) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของผู้ป่วยโรคเบาหวานต่อการให้คำปรึกษาโดยเภสัชกร ทั้งด้านลักษณะผู้ให้คำปรึกษา ข้อมูลด้านยา และสิ่งแวดลอม รวมถึงปัจจัยของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่มีอิทธิพลต่อความต้องการดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ผู้ป่วยโรคเบาหวาน ณ โรงพยาบาลองค์กรักษ์ ที่เคยผ่านการให้คำปรึกษาโดยเภสัชกร ณ ห้องให้คำปรึกษาอย่างน้อยหนึ่งครั้ง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา นำเสนอในรูปแบบค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบระดับความต้องการระหว่างกลุ่มโดยใช้สถิติ t-test หรือ ANOVA ตามความเหมาะสม ผลการศึกษพบว่า ผู้ป่วยจำนวนทั้งสิ้น 29 คน คิดเป็นร้อยละ 29 ของจำนวนประชากรตัวอย่างที่คาดไว้ โดยส่วนมากเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 65.5) มีอายุอยู่ในช่วง 30 - 69 ปี โดยเป็นช่วงอายุ 50 - 59 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 51.7) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 48.3) รองลงมา คือ เกษตรกร (ร้อยละ 20.7) ส่วนมากใช้สิทธิบัตรทอง (ร้อยละ 75.9) มีโรคอื่นนอกเหนือจากโรคเบาหวาน 18 คน (ร้อยละ 62.1) และส่วนมากได้รับการให้คำปรึกษาโดยเภสัชกรครั้งสุดท้ายประมาณ 1 - 5 ปี (ร้อยละ 55.2) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานมีความต้องการลักษณะผู้ให้คำปรึกษามากที่สุดสามลำดับแรก คือ เภสัชกรยิ้มแย้มแจ่มใส รองลงมา คือ เภสัชกรมีความสุภาพอ่อนโยน มีจิตใจโอบอ้อมอารี และเภสัชกรแต่งตัวใส่เสื้อผ้าที่สะอาดไม่สกปรกเลอะเทอะ เสื้อผ้าไม่หลุดลุ่ย พบว่ามีเพียงช่วงอายุ สิทธิการรักษา และภาวะ/โรคร่วม เท่านั้น ที่มีความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ข้อมูลที่ต้องการมากที่สุดสามลำดับแรก คือ ข้อควรระวังหากต้องใช้ยาอื่นร่วมนอกเหนือจากยารักษาโรคเบาหวาน รองลงมา คือ คำแนะนำเพิ่มเติมเมื่อผู้ป่วยได้เข็มฉีดยาอินซูลินกรณีที่ได้รับเพิ่มจากการรับประทานยารักษาโรคเบาหวาน สุดท้ายคือ ความสำคัญและประโยชน์ของการมาตรวจให้ตรงตามที่แพทย์นัด พบว่ามีเพียง เพศ อาชีพ สิทธิการรักษา ภาวะ/โรคอื่นที่เป็นร่วม และระยะเวลาที่เป็นโรคเบาหวานเท่านั้น ที่มีความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ผู้ป่วยโรคเบาหวานมีความต้องการสิ่งแวดลอมในการให้คำปรึกษามากที่สุดสามลำดับแรก คือ ห้องให้คำปรึกษามีสภาพภายในที่ถ่ายเทสะดวก และสุดท้าย คือ ห้องให้คำปรึกษามีความเป็นส่วนตัว รองลงมา คือ ห้องให้คำปรึกษามีอากาศภายในที่ถ่ายเทสะดวก และสุดท้าย คือ ห้องให้คำปรึกษามีความเป็นส่วนตัว และห้องให้คำปรึกษาเงียบสงบไม่มีสิ่งรบกวน พบว่ามีเพียงปัจจัยทางเพศ และภาวะ/โรคอื่นที่เป็นร่วมเท่านั้น ที่มีความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ผู้ป่วยโรคเบาหวาน, ความต้องการ

ห้องพยาบาลระดับประถมศึกษาของโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร

กรรณก จงภักดีไพศาล, วรวัลย์ พงษ์สมบุญ, ดิษยา สิริกิตติกร และ สนิรัตน์ พรหมประดิษฐ์

อาจารย์ที่ปรึกษา: กัญจน์ญาดา นิสวาศ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: เบญจพร กิ่งรุ่งเพชร

สาขาเภสัชกรรมคลินิกและเภสัชกรรมสังคม

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารายการยา การบริหารยา การให้บริการด้านยาภายในห้องพยาบาล รวมถึงคุณสมบัติและการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรผู้ดูแลห้องพยาบาล โดยศึกษาในห้องพยาบาลโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 86 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร 39 โรงเรียน สังกัดรัฐบาล 13 โรงเรียน และสังกัดเอกชน 34 โรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามและแบบบันทึกผลการสังเกต ผลการศึกษาพบว่า ห้องพยาบาลในทุกโรงเรียนมีทั้งยาที่อยู่และไม่ได้อยู่ภายใต้กรอบพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 เรื่องยาสามัญประจำบ้าน โดยมีจำนวนรายการยาที่อยู่ภายใต้กรอบพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 เรื่องยาสามัญประจำบ้าน 41 รายการจาก 53 รายการ ส่วนรายการยาที่ไม่ได้อยู่ภายใต้กรอบพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 เรื่องยาสามัญประจำบ้านพบ 43 รายการ แต่รายการยาที่พบนั้นไม่ครบถ้วนตามอาการที่พบบ่อยภายในห้องพยาบาลโรงเรียน โดยเฉพาะอาการคัดจมูก อาการไอ และอาการท้องเสีย

การเสื่อมสภาพของยาทั้งที่อยู่และไม่ได้อยู่ภายใต้กรอบพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 เรื่องยาสามัญประจำบ้าน พบว่ามียาทั้งหมดอายุมากกว่ายาที่แปรสภาพ โดยสังกัดโรงเรียนที่พบว่ามียาเสื่อมสภาพและยาแปรสภาพมากที่สุด คือโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร รองลงมาได้แก่ โรงเรียนในสังกัดเอกชน และสังกัดรัฐบาล ตามลำดับ สำหรับการเก็บรักษา ยา พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่เก็บรักษาได้อย่างเหมาะสม โดยยาที่อยู่ภายใต้กรอบพระราชบัญญัติยาที่มีการเก็บอย่างไม่เหมาะสมที่พบมากที่สุดคือ ยาพาราเซตามอลขนาด 325 มิลลิกรัม พบว่ามีการเก็บรวมกับยาที่ใช้ภายนอก ส่วนยาที่อยู่ภายนอกกรอบพระราชบัญญัติยาที่มีการเก็บไม่เหมาะสมที่พบมากที่สุดคือ ยาหยอดตา chloramphenicol ซึ่งเป็นยาที่ต้องเก็บในตู้เย็น การจ่ายยาภายในโรงเรียนพบว่าร้อยละ 54.7 มีการจ่ายยาอย่างไม่เหมาะสม คือ ผิดขนาดและผิดข้อบ่งใช้ ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่จะเป็นการจ่ายยาผิดขนาด โดยเฉพาะโรงเรียนในสังกัดเอกชน รองลงมา คือ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และสังกัดรัฐบาล ตามลำดับ โดยอาการที่พบว่ามีอาการจ่ายยาไม่เหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ อาการปวดศีรษะ อาการไข้ และอาการแพ้อากาศ

บุคลากรผู้ดูแลห้องพยาบาลโดยมากเป็นเพศหญิง มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป จบการศึกษาระดับปริญญาตรีในสาขาศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ เคยมีประวัติในการเข้าร่วมอบรม สัมมนาเรื่องการปฐมพยาบาล และความรู้พื้นฐานเรื่องยาบ้าง มีหน้าที่สอนวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียนควบคู่ไปกับการปฏิบัติหน้าที่ในห้องพยาบาล ส่วนหน้าที่ในห้องพยาบาลโดยมากจะมีหน้าที่ในการตรวจสอบยาและเวชภัณฑ์ และเลือกใช้ จัด และจ่ายยา โดยหลักในการจัดและจ่ายยาจะอ่านจากฉลากข้างภาชนะบรรจุยา เมื่อมีข้อสงสัยจะสอบถามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดข้อสงสัยนั้น หรือหากต้องการหาความรู้เพิ่มเติมก็จะศึกษาเองจากสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับการใช้ยาโดยตรง แต่พบว่ายังมีโรงเรียนอีกถึงร้อยละ 27.9 ที่ไม่มีหนังสือที่เกี่ยวกับโรคหรือยาในห้องพยาบาล ส่วนโรงเรียนที่มีหนังสือพบว่ามีเพียง 1 - 2 เล่มเท่านั้น และโรงเรียนส่วนมาก (ร้อยละ 93.5) ออกจากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการอบรมให้ความรู้เรื่องการใช้ยา โดยเฉพาะเรื่องการตัดสินใจเลือกใช้ยาพื้นฐานที่จำเป็นและพบบ่อย ถึงร้อยละ 84.9

คำสำคัญ: ห้องพยาบาลโรงเรียน, การใช้ยาในโรงเรียน, ครูพยาบาล

ความคิดเห็นของอาจารย์ นิสิต และบัณฑิตต่อหลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต (ภ.บ.) 5 ปี คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เชมจิตรา เสนิ่งศ์ ณ อยุธา, วดาพร นุชิตประสิทธิ์ชัย, วาทีนี อังคภาณกุล และ วิติมา เจริญวิฑู

อาจารย์ที่ปรึกษา: กัญจนัญญาดา นิลवास

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: ศิตาพร ยังคง

สาขาเภสัชกรรมคลินิกและเภสัชกรรมสังคม

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาจารย์ นิสิต และบัณฑิต ต่อความเหมาะสมของหลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต (ภ.บ.) 5 ปี คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ใช้สำหรับนิสิตที่มีเลขรหัสประจำตัวสองตัวแรกที่ขึ้นต้นด้วย 42 ถึง 45 ในประเด็นของวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาวิชาของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล การบริหารหลักสูตร อุปกรณ์การเรียนการสอน ตำราเรียน สถานที่เรียน และประสิทธิภาพของบัณฑิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ (1) อาจารย์ผู้สอนนิสิตที่มีเลขรหัสประจำตัวสองตัวแรกที่ขึ้นต้นด้วย 42 ถึง 45 คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นเวลาอย่างน้อย 2 ปี โดยอยู่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2549 จำนวน 23 คน (2) นิสิตปัจจุบันที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 5 ในหลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต ปีการศึกษา 2549 จำนวน 45 คน และ (3) บัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต ที่มีเลขรหัสประจำตัวสองตัวแรกที่ขึ้นต้นด้วย 42 ถึง 44 จำนวน 106 คน โดยใช้แบบสอบถามที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตรงจากกลุ่มตัวอย่างและส่งทางไปรษณีย์ ซึ่งได้รับการตอบกลับจากกลุ่มอาจารย์ 15 คน กลุ่มนิสิต 43 คน และกลุ่มบัณฑิต 68 คน คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 65.2, 95.6 และ 64.2 ตามลำดับ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 20 ธันวาคม 2549 ถึง 11 มกราคม 2550 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งค่าสถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการวัดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาวิชาของหลักสูตร และประสิทธิภาพของบัณฑิตมีความเหมาะสมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ส่วนความคิดเห็นต่อโครงสร้างของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การบริหารหลักสูตร การวัดและการประเมินผลของหลักสูตร และอุปกรณ์การเรียนการสอน ตำราเรียน และสถานที่เรียนอยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒต่อไป

คำสำคัญ: ความคิดเห็น, หลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต, ประสิทธิภาพของบัณฑิต

ความรู้พื้นฐานระเบียบวิธีวิจัยและสถิติในการประเมินวรรณกรรมของเภสัชกรโรงพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

ชุตีวรรณ กุหลาบวงษ์, สิริพันธ์ ภัคดีพันธ์, สุชาภา บุญถนอม และ สุมิตรา มูลศรี

อาจารย์ที่ปรึกษา: กัญจนัญญาดา นิลवास

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม: วิมล พันธุเวทย์

สาขาเภสัชกรรมคลินิกและเภสัชกรรมสังคม

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความรู้และปัจจัยที่มีผลต่อความรู้พื้นฐานระเบียบวิธีวิจัยและสถิติของเภสัชกรโรงพยาบาลในการประเมินวรรณกรรม ทำการสุ่มตัวอย่างเภสัชกรซึ่งปฏิบัติงานในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในประเทศไทย จำนวน 402 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling) และเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยข้อความถามประกอบด้วยระเบียบวิธีวิจัยจำนวน 9 ข้อ และสถิติจำนวน 11 ข้อ ในระหว่างวันที่ 14 พฤศจิกายน ถึง 20 ธันวาคม 2549 ได้รับการตอบกลับเป็นจำนวน 158 ชุด แล้วติดตามทางไปรษณีย์ 1 ครั้ง โดยมีแบบสอบถาม 1 ชุด ที่ส่งไม่ถึงผู้รับเนื่องจากไม่มีผู้รับตามเจ้าหน้าที่ คิดเป็นอัตราการตอบกลับสุทธิเท่ากับร้อยละ 39.4 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติอนุมาน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า คะแนนความรู้พื้นฐานระเบียบวิธีวิจัยและสถิติของเภสัชกรโรงพยาบาล โดยเฉลี่ยมีค่า 12.1 ± 3.3 พิสัยเท่ากับ 3 - 19 ความยากง่ายของแบบทดสอบอยู่ระหว่าง 0.51 - 0.80 ซึ่งถือว่าค่อนข้างไปทางง่าย ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อความรู้ยังมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ระดับการศึกษาสูงสุด และ

การศึกษาวิจัยาระเบียบวิธีวิจัยและสถิติ ($P = 0.01$ และ 0.001 ตามลำดับ) ในขณะที่ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความรู้พื้นฐานระเบียบวิธีวิจัยและสถิติ คือ เพศ ระยะเวลาการทำงาน และความถี่ในการติดตามข้อมูลข่าวสารวิชาการ ทั้งการเข้าอบรมทางวิชาการ และการอ่านบทความวิจัยของเภสัชกร โดยสรุป หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงความรู้พื้นฐานระเบียบวิธีวิจัยและสถิติของเภสัชกรโรงพยาบาลเพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการประกอบวิชาชีพได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

คำสำคัญ: เภสัชกรโรงพยาบาล, ระเบียบวิธีวิจัย, สถิติ, การสำรวจทางไปรษณีย์

ความสุขในการเรียนของนิสิตเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นฤมล พิพัฒน์นวร, วรณอร ปลอดภัย และ สราญจิต ถนิมมาลัย

อาจารย์ที่ปรึกษา: กัญจน์ญาดา นิลวาศ
สาขาเภสัชกรรมคลินิกและเภสัชกรรมสังคม

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายของความสุขในการเรียน ระดับของความสุขในการเรียน และปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการเรียนของนิสิตเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2549 โดยทำการสำรวจข้อมูลจากนิสิตเภสัชศาสตร์ชั้นปีที่ 3, 4 และ 5 หลักสูตรเภสัชศาสตรบัณฑิต 5 ปี ที่กำลังศึกษาปีการศึกษา 2549 ทั้งหมด จำนวน 186 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปพบว่า กลุ่มประชากรเป็นเพศหญิงจำนวนมากกว่เพศชายถึงสามเท่า นิสิตส่วนใหญ่เป็นนิสิตเภสัชศาสตร์ในชั้นปีที่ 4 สำหรับผลการเฉลี่ยรวมส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับที่ดี (3.00-3.49) มีรายได้ต่อเดือน 4,000-4,999 บาท ผลการศึกษาความหมายของความสุขในการเรียนของนิสิต พบว่า ความหมายของความสุขในการเรียนที่นิสิตเห็นด้วยมากที่สุด คือ การเรียนแล้วเกิดความรู้และเข้าใจอย่างถ่องแท้ในห้องเรียน และจากผลการศึกษาระดับความสุขของนิสิตส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสุขของนิสิต ซึ่งนิสิตส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของอาจารย์ การมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้นิสิตเข้าใจ การมีความพร้อมที่จะเรียน การมีเพื่อนที่เข้าใจกันในระดับปี การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของบุคลากรฝ่ายสนับสนุนการเรียนการสอน ปริมาณเนื้อหาที่ไม่มากเกินไป การใช้สื่อที่ช่วยให้นิสิตเข้าใจมากขึ้น จำนวนชั่วโมงเรียนต่อหนึ่งวิชาพอเหมาะ การได้รับความเอาใจใส่จากอาจารย์ในการทำปฏิบัติการ การได้ใช้เวลาในการทำงานมอบหมายที่พอเหมาะ การมีเวลาในการทำกิจกรรมที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน การมีเก้าอี้นั่งเรียนสบาย การเข้ากันได้กับเพื่อนร่วมห้องในหอพัก การมีอาหารที่สะอาด เป็นปัจจัยที่ทำให้นิสิตมีความสุขในการเรียนมากที่สุด ส่วนปัจจัยสามอันดับแรกที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนิสิตมากที่สุด ได้แก่ อันดับหนึ่ง คือ เนื้อหาวิชาที่ได้เรียน อันดับสองคือ วิธีการสอน อันดับสาม คือ ระยะเวลาเรียน

คำสำคัญ: ความสุขในการเรียน, นิสิตเภสัชศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การสื่อสารระหว่างเภสัชกรกับผู้ป่วยเด็ก: กรณีศึกษาในร้านยาคุณภาพในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล

นิต เชี่ยวรุ่งโรจน์, มาลีสา วงษ์ดนตรี, สาลินี พันธุ์ธาตาพร และ ปิยะพรรณ พงษ์ภัทระวิทย์

อาจารย์ที่ปรึกษา: กัญจน์ญาดา นิลวาศ
สาขาเภสัชกรรมคลินิกและเภสัชกรรมสังคม

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเพื่อหาความถี่ของการสื่อสาร เนื้อหาของการสื่อสาร อายุของผู้ป่วยเด็กและเพศของเภสัชกร ที่มีผลต่อความถี่ของการสื่อสารระหว่างเภสัชกรกับผู้ป่วยเด็ก ซึ่งในการวิจัยนี้ จะทำการศึกษาในผู้ป่วยเด็ก 3 ช่วงอายุ ได้แก่ ช่วงอายุ 3 - 6 ปี ช่วงอายุ 7 - 10 ปี และช่วงอายุ 11 - 12 ปี เก็บข้อมูลด้วยการสังเกตการณ์โดยอาศัยผู้ป่วยเด็กและผู้ปกครองมาตรฐานที่

ทำการซื้อยาจากร้านยาคุณภาพในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลที่ยินยอมให้ทำการวิจัย จำนวน 21 ร้าน และมีปฏิสัมพันธ์ทั้งหมด 56 ครั้ง ในระหว่างเดือนตุลาคม 2549 ถึงเดือนมกราคม 2550 และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติไคกำลังสองที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า เกสัชกรมีการสื่อสารกับผู้ป่วยเด็กมาตรฐานทั้งหมด ร้อยละ 62.5 ของการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมด (35 ครั้ง) โดยแบ่งเป็นการสื่อสารระหว่างเกสัชกรกับผู้ป่วยเด็กมาตรฐานในช่วงอายุ 3 - 6 ปี ร้อยละ 20 ของการสื่อสารที่เกิดขึ้นในผู้ป่วยเด็ก ในช่วงอายุ 7 - 10 ปี จำนวน 11 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 31.43 ของการสื่อสารที่เกิดขึ้นในผู้ป่วยเด็ก และในช่วงอายุ 11 - 12 ปี จำนวน 17 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 48.57 ของการสื่อสารที่เกิดขึ้นในผู้ป่วยเด็ก ทั้งนี้เนื้อหาที่เกสัชกรสื่อสารกับผู้ป่วยเด็กมาตรฐาน ในช่วงอายุ 3 - 6 ปี มีเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการทักทายและมีการให้บริการในรูปแบบอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 10.53 และ 10.52 ของการสื่อสารที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยเด็กในช่วงอายุ 3 - 6 ปี และในช่วงอายุ 7 - 10 ปี ตามลำดับ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการให้คำแนะนำในหัวข้อปฏิบัติตัวอื่น ๆ เกี่ยวกับโรคหรือสุขภาพและการให้บริการในรูปแบบอื่น ร้อยละ 10.53 และ 10.52 ของการสื่อสารที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยเด็กในช่วงอายุ 7-10 ปี และในช่วงอายุ 11-12 ปี ตามลำดับ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการซักถามอาการของโรคและถามอายุของเด็ก ร้อยละ 77.78 และ 66.67 ของการสื่อสารที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยเด็กในช่วงอายุ 11 - 12 ปี ส่วนการสื่อสารที่เกสัชกรให้ความสำคัญในการสื่อสารกับผู้ป่วยครอง มักเป็นการสื่อสารในหัวข้อเกี่ยวกับการซักถามประวัติ อาการเบื้องต้น และการให้คำแนะนำในเรื่องการเข้ายา ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศของเกสัชกรไม่มีผลต่อความถี่ของการสื่อสารระหว่างเกสัชกรกับผู้ป่วยเด็กอย่างมีนัยสำคัญ แต่ความถี่ของการสื่อสารเพิ่มขึ้นตามช่วงอายุของผู้ป่วยเด็ก ($\chi^2 = 13.346, P = 0.001$) ผลที่ได้จากการวิจัยนี้ สามารถนำไปเป็นพื้นฐานในการศึกษาเพื่อพัฒนาและเพิ่มพูนศักยภาพแก่ผู้ประกอบวิชาชีพเกสัชกรรมในการสื่อสารกับผู้ป่วยเด็กต่อไป

คำสำคัญ: การสื่อสารระหว่างเกสัชกรกับเด็ก, เกสัชกรชุมชน

The Comparison between Essential and Non-Essential Medicines in terms of Purchasing and Inventory Management in the Pharmaceutical Manufacturer

Thanawoot Mingbunjersuk

Advisor: Pannipa Akanithapichat

Social Pharmacy Specialty

The aim of this research was to discover the number of essential drugs in the national list manufactured by drug firms and to compare logistics management regarding purchasing and inventory management of essential and non-essential drugs. A single pharmaceutical manufacturer was chosen as the case study by purposive sampling. The exploratory study was conducted by using interview, semi-structure interview and observation. Content analysis was subsequently utilized to evaluate the results. The drug firm manufactures nineteen essential medicines which can be classified into six drug groups. Such medicines have seven dosage forms altogether. This study also revealed that purchasing and inventory management of essential and non-essential medicines are the same. Multiple sourcing is used as the company's purchasing strategy. Moreover, the manufacturer operates make-to-stock strategy for inventory management.

Key words: The national list of essential medicines, logistics, purchasing management, inventory management